

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

KATALOG POŽADAVKŮ K MATURITNÍ ZKOUŠCE

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

ZÁKLADNÍ ÚROVEŇ OBTÍŽNOSTI

Aktualizace katalogu schváleného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR
dne 4. 10. 2005 pod č. j. 26 674/05-2/1

Zpracovalo: CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR dne ... 2008 pod č. j. ...
s účinností od školního roku 2009/2010

Obsah

Úvod

Požadavky k maturitní zkoušce

Základní specifikace zkoušky

Příklady testových úloh, zadání písemné práce a pracovního listu

Úvod

Účel a obsah katalogu

Katalogy požadavků k maturitní zkoušce poskytují všem jejich uživatelům informace o požadavcích kladených na žáky vzdělávacích programů v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury má charakter komplexní zkoušky a je připravována ve dvou úrovních obtížnosti. Rozdíly mezi úrovněmi obtížnosti jsou vymezeny jak rozsahem a hloubkou ověřovaných znalostí a dovedností (zejména u didaktického testu a ústní zkoušky), tak samotným zadáním dané části zkoušky (zejména u písemné zkoušky). Tento katalog vymezuje požadavky k maturitní zkoušce na základní úrovni obtížnosti.

Pedagogické dokumenty ke katalogu a k maturitní zkoušce

Výchozím podkladem jsou stávající platné pedagogické dokumenty:

Učební dokumenty pro gymnázia. Praha, Fortuna 1999.

Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu. Praha, Fortuna 1999.

Standard středoškolského odborného vzdělávání. Praha, Fortuna 1999.

Učební osnova předmětu český jazyk a literatura pro střední odborné školy a pro čtyřleté studijní obory středních odborných učilišť. Praha, Výzkumný ústav odborného školství 1999.

Učební osnova předmětu český jazyk a literatura pro nástavbové studium. Praha, Výzkumný ústav odborného školství 1999.

Při zpracování katalogu byla zohledněna skutečnost, že na některých středních školách jsou již ověřovány rámcové vzdělávací programy. Do znění katalogu jsou rovněž promítnuty změny vyvolané vývojem příslušných vědních oborů, tj. lingvistické a literární bohemistiky a jejich didaktik.

Požadavky k maturitní zkoušce

Očekávané znalosti a dovednosti vycházejí z vyučovacího předmětu *český jazyk a literatura*, který je zpravidla chápán jako předmět tvořený třemi složkami: jazykovou, komunikační a literární. Rámcové vzdělávací programy umožňují i nadále chápat *český jazyk a literaturu* jako unitární předmět, zároveň však připouštějí možnost rozdělit jej na samostatné obory, resp. předměty.

Zkouška z českého jazyka a literatury na základní úrovni obtížnosti má tři části: **didaktický test, písemnou práci a ústní zkoušku**. V **didaktickém testu** žák prokáže osvojení čtenářských dovedností a základních jazykových znalostí a dovedností. V **písemné práci** žák prokazuje osvojení dovedností spojených s produkcí textu. **Ústní zkouškou** jsou ověřovány dovednosti směřující k základní analýze různých druhů textů. Očekávané znalosti a dovednosti jsou konkretizovány jako požadavky k maturitní zkoušce, které jsou ověřovány prostřednictvím didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Katalog vymezuje požadavky k maturitní zkoušce tak, aby si je mohli osvojit žáci bez ohledu na typ navštěvované školy i programového dokumentu, z něhož vychází studijní plán dané školy.

1. Didaktický test

Žák, který koná v rámci společné části maturitní zkoušky zkoušku z českého jazyka a literatury, prokáže osvojení následujících dovedností:

1.1 ovládá pravidla českého pravopisu

1.2 provede slovotvornou a morfologickou analýzu slovního tvaru

- 1.2.1 určí slovnědruhovou platnost slova;
- 1.2.2 rozliší funkčně/nefunkčně utvořené slovo;
- 1.2.3 identifikuje v daném kontextu morfologicky chybný tvar slova a opraví ho;

1.3 pochopí význam pojmenování

- 1.3.1 posoudí vhodnost užití pojmenování v daném kontextu;
- 1.3.2 odhadne význam pojmenování v daném kontextu i mimo něj;
- 1.3.3 přiřadí k pojmenování v daném kontextu synonyma a antonyma;
- 1.3.4 rozezná obrazné a neobrazné pojmenování;

1.4 provede syntaktickou analýzu věty a souvětí

- 1.4.1 ovládá větněčlenský rozbor věty a rozbor souvětí;
- 1.4.2 posoudí jazykovou a stylovou vhodnost syntaktické výstavby textu a jeho částí;
- 1.4.3 nalezne nedostatky a chyby ve výstavbě věty/souvětí a vybere nejvhodnější opravu (předložky, spojovací výrazy, slovosled aj.);

1.5 prokáže porozumění celému textu i jeho částem

- 1.5.1 nalezne v textu požadované informace;
- 1.5.2 vystihne hlavní myšlenku/y textu;
- 1.5.3 oddělí informace podstatné od nepodstatných;
- 1.5.4 odhadne autorskou strategii;
- 1.5.5 rozliší komunikační funkce v textu (otázka, žádost, rada aj.);
- 1.5.6 rozezná vyjádření domněnky a různé míry pravděpodobnosti od faktického konstatování;
- 1.5.7 rozezná autora, vypravěče/lyrický subjekt, postavy; postihne vztah mezi nimi a způsob, jak jsou textem vytvářeny;
- 1.5.8 postihne hlubší (symbolizující) rozměr situace konstruované textem;
- 1.5.9 rozpozná v textu prvky manipulace, podbízivosti, laciného efektu apod.;
- 1.5.10 identifikuje různé možné způsoby čtení a interpretace textu, odhalí eventuální dezinterpretaci textu;

1.6 rozezná základní charakter textu

- 1.6.1 posoudí funkčnost užitých jazykových prostředků;
- 1.6.2 rozezná odborný, umělecký, publicistický aj. typ textu;
- 1.6.3 posoudí vztah mezi účastníky komunikační situace, způsob jeho realizace v textu a další faktory komunikační situace (oficiálnost, veřejnost, mluvenost aj.);
- 1.6.4 přiřadí k uměleckému textu příslušný literární druh a žánr;
- 1.6.5 identifikuje na základě textu charakteristické rysy literárních druhů a žánrů;

1.7 analyzuje výstavbu výpovědi a textu

- 1.7.1 posoudí textovou návaznost a aktuální členění výpovědi;
- 1.7.2 posoudí celkovou výstavbu textu a identifikuje její případné nedostatky;
- 1.7.3 rozpozná útvarové a funkční prostředky užitě v textu (obecná čeština a další interdialekty, dialekt, knižní, archaické a expresivní jazykové prostředky aj.);
- 1.7.4 doplní podle smyslu vynechané části textu, odhadne pokračování textu nebo doplní jeho předcházející část, odhadne název textu;
- 1.7.5 uspořádá části textu v souladu s textovou návazností;

1.8 porovná texty, rozpozná v jednom textu využití jiného textu

- 1.8.1 porovná informace z různých textů;
- 1.8.2 dovede využít informací získaných v odborném textu k práci s jinými druhy textu;
- 1.8.3 rozliší předmluvu, doslov, nadpis, poznámku aj. od vlastního textu;

1.9 uvědomuje si interdisciplinární souvislosti a orientuje se v nich

- 1.9.1 dovede využít při práci s různými druhy textu poznatků z jiných disciplín podstatných pro porozumění danému textu.

2. Písemná práce

Žák, který koná v rámci společné části maturitní zkoušky zkoušku z českého jazyka a literatury, prokáže osvojení následujících dovedností:

2.1 vytvoří text podle zadaných kritérií

- 2.1.1 orientuje se v komunikační situaci vymezené zadáním písemné práce;
- 2.1.2 zvolí formu písemného projevu adekvátní účelu textu;
- 2.1.3 využije znalostí základních znaků funkčních stylů, slohových postupů a útvarů;
- 2.1.4 respektuje slohotvorné činitele;
- 2.1.5 využije informace z různých druhů textů;

2.2 dovede funkčně použít spisovný jazyk v písemném projevu

- 2.2.1 použije jazykové prostředky odpovídající komunikační situaci/slohovému útvaru;
- 2.2.2 využívá znalostí jazykové normy a kodifikace;
- 2.2.3 respektuje zásady jazykové kultury;

2.3 uplatňuje zásady kompoziční výstavby textu

- 2.3.1 vytvoří myšlenkově ucelený, strukturovaný a koherentní text.

3. Ústní zkouška

Žák, který koná v rámci společné části maturitní zkoušky zkoušku z českého jazyka a literatury, prokáže osvojení následujících znalostí a dovedností:

3.1 charakterizuje umělecký text

- 3.1.1 postihne základní charakteristické znaky textu;
- 3.1.2 využije vědomostí získané přečtením díla, z něhož pochází umělecký text;
- 3.1.3 orientačně zařadí text do literárněhistorického kontextu;

3.2 charakterizuje neumělecký text

- 3.2.1 postihne základní charakteristické znaky textu;

3.3 formuluje výpovědi v souladu s jazykovými normami a se zásadami jazykové kultury.

Základní specifikace zkoušky

Zkouška z českého jazyka a literatury ve společné části maturitní zkoušky je komplexní zkouška. Skládá se z didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky.

Didaktický test

Didaktický test je tvořen uzavřenými testovými úlohami (s jednou správnou odpovědí). Testové úlohy mají různou bodovou hodnotu, žák zná bodovou hodnotu jednotlivých úloh v testu. V průběhu testování není žákovi dovoleno používat žádné pomůcky. Váha didaktického testu v rámci celé zkoušky z českého jazyka a literatury je 1/3.

V následující tabulce je uvedeno orientační procentuální zastoupení skupin požadavků k maturitní zkoušce v testu:

Pravidla českého pravopisu (1.1)	15–20 %
Slovo, věta, souvětí (1.2; 1.3; 1.4)	25–30 %
Porozumění textu (1.5)	30–35 %
Text, jeho charakter a výstavba (1.6; 1.7;)	10–15 %
Text a jiný text (1.8; 1.9)	10–15 %

Písemná práce

MŠMT vyhláší pro každý termín 10 tematicky různorodých zadání. Žák si vybírá jedno zadání. Zadání může být tvořeno výchozími texty různého charakteru (např. klasický písmenný text, graf, tabulka, mapa, obrázek, schéma... včetně možnosti jejich kombinací). Žáci mohou používat Pravidla českého pravopisu. Vyhodnocení písemné práce probíhá podle centrálně zpracované metodiky. Váha písemné práce v rámci celé zkoušky z českého jazyka a literatury je 1/3.

Ústní zkouška

Předmětem ústní části zkoušky jsou praktické komunikační dovednosti a přiměřená analýza a interpretace uměleckého i neuměleckého textu, a to s využitím znalostí a dovedností získaných v průběhu studia na daném typu střední školy. Žák odevzdává řediteli školy seznam literárních děl sestavený na základě kritérií pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce v termínu stanoveném prováděcím předpisem MŠMT. Žákův seznam je zároveň seznamem jeho maturitních zadání. Z tohoto seznamu si žák losuje jedno zadání, zkoušku koná s pracovním listem. Pracovní list dostává žák až po vylosování zadání. Váha ústní zkoušky v rámci celé zkoušky z českého jazyka a literatury je 1/3.

Kritéria pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce

Žák vybírá 20 literárních děl	Světová a česká literatura do konce 19. století	min. 4 literární díla
	Světová literatura 20. a 21. století	min. 4 literární díla
	Česká literatura 20. a 21. století	min. 5 literárních děl
Minimálně jedním literárním dílem musí být v seznamu žáka zastoupena próza, poezie, drama. Seznam literárních děl, z něhož žák vybírá, sestavuje škola. Minimální celkový počet nabízených literárních děl je 40, horní hranice není stanovena.		

Pracovní listy

Pracovní list obsahuje:

- a) výňatek z uměleckého textu;
- b) výňatek z neuměleckého textu;
- c) obecnou strukturu zkoušky.

Obecná struktura zkoušky je tvořena dvěma částmi:

1. charakteristika uměleckého textu (s využitím vědomostí získaných přečtením celého díla a s orientačním zasazením do literárněhistorického kontextu);
2. charakteristika neuměleckého textu.

Jednotlivé části obecné struktury zkoušky mohou být konkretizovány v závislosti na podmínkách každé školy.

Pracovní listy připravuje předmětová komise školy. Zároveň mohou školy využít pracovní listy vyvíjené Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání v rámci metodické podpory školám. Pro vývoj pracovních listů platí základní pravidla:

- nelze měnit obecnou strukturu zkoušky;
- výňatek z uměleckého textu musí pocházet z literárního díla, který je zadáním zkoušky;
- mezi výňatkem z uměleckého a neuměleckého textu nemusí být souvislost;
- rozsah obou výňatků nesmí dohromady přesáhnout rozsah jedné strany formátu A4 (měřítko: písmo Times New Roman, velikost 11, řádkování jednoduché), minimální rozsah není stanoven.

1. Příklady testových úloh

1.1 Žák ovládá pravidla českého pravopisu

Úloha 1

Které z následujících souvětí je napsáno pravopisně správně?

- A) Jednotlivé organizace chtějí rozhodovat sami o tom, kdo se stane společným kandidátem všech.
- B) Rozhodně nebyly využity všechny možnosti, které se v této velmi zapeklité situaci nabízely.
- C) Spotřebitelská karta je předloňská novinka, na jejíž výhody si naši stálí zákazníci po čase vzpoměli.
- D) Strach z toho, že se čtyřnásobně prodlouží záruční doba, měli hlavně výrobci i prodejci obuvi a textilu.

Úloha 2

Ve kterém z následujících souvětí je pravopisná chyba?

- A) Benátečtí však nenechali nic náhodě a po velmi dobrém výkonu dokázali v Praze naprosto přesvědčivě vyhrát.
- B) Benátky nad Jizerou až do posledního kola bojovaly o bronzovou příčku, kterou by už před soutěží brali všemi deseti.
- C) Méně spokojeny byly Poděbrady, které si v domácím prostředí nedokázaly poradit s Královým Dvorem.
- D) Poslední vítězný krok ve finálové skupině udělaly i Dobřichovice, které už žijí především baráží o extraligu.

1.2 Žák provede slovotvornou a morfologickou analýzu slovního tvaru

Úloha 1

Která z následujících vět obsahuje nevhodně utvořené slovo?

- A) Máme mezi sebou moderní a kultivované normalizátory.
- B) Setkal se s několika nepřátelskými vyjednaváči.
- C) Úrovně soupeřova výkonu nemůže nikdy dosáhnout.
- D) Vaši změnu bydliště je nutné přesně zazměnovat.

1.3 Žák pochopí význam pojmenování

Výchozí text k úloze 1

Japonsko je pro trenéra Philippe Troussiera pátým reprezentačním týmem, který v kariéře vede (předtím Pobřeží slonoviny, Nigérie, Burkina Faso a JAR). V Africe ho přezdávali „Bílý čaroděj“, neboť často i slabá mužstva přivedl k netušeným úspěchům. Posledního mistrovství se zúčastnil jako kouč Jihoafrické republiky, ale příliš neuspěl. Teď je jeho role o poznání těžší – země vycházejícího slunce čeká, že poprvé v historii dokráčí s národním mužstvem alespoň do osmifinále.

(z denního tisku)

Úloha 1

Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje označení státu, jehož reprezentaci Philippe Troussier trénuje?

- A) často i slabá mužstva přivedl k netušeným úspěchům
- B) mistrovství se zúčastnil jako kouč Jihoafrické republiky
- C) předtím Pobřeží slonoviny, Nigérie, Burkina Faso a JAR
- D) země vycházejícího slunce čeká, že poprvé v historii dokráčí

Výchozí text k úloze 2

Pedro je pohan. Modlí se ke slunci.

Neklaní se mu. Pedro se neklaní nikomu. Není hrdějšího tvora na zemi. Neklaní se slunci, ale vyčkává je s hlavou vzhůru, s hřebenem zrudlým nadějí, jako žena vyčkává milence, jako matka vyčkává syna vracejícího se z boje, jako vyčkáváme ty, bez nichž je život jako písek v přesýpacích hodinách. Přijď, vyzývá slunce, o němž tuší, že se již chytá cípu noci, aby strhlo sukni s krásy dne. Přijď, přijď, říká nedočkavě a ladí křídlovku k fanfárám, jimiž přivítá jeho příchod. Přijď a naslouchej mé písni, vábí je jako středověký trubadúr pod pavlánem nejkrásnější z žen. Přijď, přijď, a už zkouší první akordy.

(Vzhledem k povaze úlohy není uveden zdroj výchozího textu.)

Úloha 2

Který z následujících výrazů je v kontextu výchozího textu svým významem nejbližší slovu *pavlán*?

- A) balkon
- B) hradby
- C) střecha
- D) zápraží

1.4 Žák provede syntaktickou analýzu věty a souvětí

Úloha 1

Která z následujících ukázek připouští výraznou možnost komické interpretace?

- A) Ačkoliv se dá většina typických ruských artiklů sehnat i u nás, turisté si ještě pořád vozí dřevěné panenky matrošky nebo alkohol – ruskou vodku a šampaňské.
- B) Holandsko je zemí sýrů – turisté si vozí oblíbený sýr Gouda nebo matjesy, dřeváky (od 600 Kč, záleží na velikosti), ale doporučujeme ochutnat i jiné druhy.
- C) Mezi oblíbené dárkové předměty patří také ručně malované hrnečky (od 170 Kč) a místní proslavené keramické kachle (od 300 Kč).
- D) Nejtypičtějším suvenýrem jsou ale kastaněty (hudební nástroj), které lze pořídit od 200 korun. Mezi typické výrobky patří i sušené maso.

Úloha 2

Která z následujících vět obsahuje stylizační nedostatek?

- A) Občané budou vyhláškou více tlačeni k třídění odpadků.
- B) Pásky oblačnosti se k nám začaly blíže přibližovat.
- C) Rádi bychom si ozdobili některou ze zdí kanceláře.
- D) Sedí si celkem spokojeně v prezidentském křesle.

Úloha 3

Která z následujících vět je konstruována chybně?

- A) Na rozdíl od něho se ničím závažným neprovinil.
- B) S přihlédnutím k vašim možnostem vše zvážíme.
- C) V souladu k předpisům jste se nezachovali správně.
- D) Z hlediska našich záměrů to nemohu přesně posoudit.

Úloha 4

Která z následujících vět je formulována syntakticky správně?

- A) Opravdu jsme nečekali s tak velikou účastí.
- B) Přemýšlel jste na tom od včera alespoň trochu?
- C) Rychle pracoval na dokončení svého projektu.
- D) Uvažujete příští rok s nákupem ojetého auta?

1.5 Žák prokáže porozumění celému textu i jeho částem

Úloha 1

Ve které z následujících ukázek z knihy *J. Nováka Komouši, grázlové, cikáni, fizlové & básníci* spáchala postava sebevraždu?

- A) Doma, ve městě aut, za hučení motorů, za řevu nákladňáků, ta mrtvá váha loďáku, který pořád ještě cirkuloval na běžícím pásu. Počkal si na ohromný kamión, jeho řev se k němu prudce hnal, byl to řev turbín, řev letadla, ale nepřehlušil tlukot jeho srdce, čekal, až ho ten řev dostihne, ještě vteřinu, čekal, čekal, teď, vrhl se doleva, byl s ní.
- B) Nákladňák s otevřenou zadní postranicí právě docouval k místu, kam měl vyklopit svůj náklad. Ze dveří na levé straně visel řidič a soustředěně se díval zpátky na zdviženou korbu. Vypadal jako profík, který má svou práci rád. Ten jeho náklad už visel v dost ostrém úhlu, ale ještě se nedal do pohybu.
- C) Pod padající bombu přivedlo Annu několik lehkomyšlných rozhodnutí. Když spustily sirény, nakupovala právě na náměstí vánoční dárky a jeden mladý muž jí navrhl, ať se s ním jde schovat do nedalekého krytu, ale ona odmítla. Pak následoval celý řetěz dalších rozhodnutí, z nichž každé by ji bylo odvedlo někam pryč od bomby.
- D) Výcvik končil zkouškou, při níž se musel každý voják nechat porazit tankem, aby na jeho podvozek mohl přitlačit magnetickou minu. „Vyhnali nás do terénu plného dolíků a výčnělků a tam nás normálně naháněly tanky.“ Člověk si musel rychle najít dostatečně hlubokou díru a nechat se tím tankem přejet a přitom na něj zesponu nacvaknout minu.

Výchozí text k úloze 2

Když si lady Catherine a její dcera do libosti zahrály, zvedli se všichni od stolků, paní Collinsová byl nabídnut kočár, což vděčně přijala, a sluha pro něj odspěchal. Společnost se shromáždila u krbu, aby vyslechla, jaké počasí určila lady Catherine na zítřek. Od tohoto zdroje poučení je odehnal příjezd kočáru; za četných projevů díků páně Collinsových a za neméně četných úklon sira Williama se rozloučili. Jakmile se dal kočár do pohybu, už se vyptával bratránek Elizabeth, co tedy říká Rosingu, a kvůli Charlotě se vyslovila o návštěvě příznivěji, než odpovídalo pravdě.

(J. Austenová, Pýcha a předsudek)

Úloha 2

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu vypravěč ironicky komentuje povahové vlastnosti jedné z postav?

- A) a sluha pro něj odspěchal
- B) jaké počasí určila lady Catherine na zítřek
- C) paní Collinsová byl nabídnut kočár
- D) už se vyptával bratránek Elizabeth

1.6 Žák rozezná základní charakter textu

Úloha 1

Ve kterém z následujících dvojverší se nejméně uplatňuje příznakové užití hlásek?

- A) A proto do té své světničky
nepozvu hvězdičku žádnou.
- B) Nadarmo po mně dvě veselé slečinky
hodily znaleckým okem
- C) Olše se zachvěly. Stín jejich měkký
utíká v dálku za světly.
- D) Pár rukou nad parukou par
než v míse stmí se

Úloha 2

Přiřadte k jednotlivým textům jejich dobovou a žánrovou příslušnost:

2.1

Já pak ti důtklivě radím, bys došel k spartskému králi,
neboť to není dlouho, co právě se z ciziny vrátil,
z dalekých míst, že sotva by směl kdo doufat ještě
v návrat, koho by jednou tam zahnal vichřice prudké,
za tak nesmírné moře, že odtamtud nelze ni ptákům,
téhož roku se vrátit, vždyť tak jest velké a hrozné.

2.2

Když si myslím o Bohu,
což mám dělat, musím díti:
Ach, Bože, víc nemohu,
rač mě v sobě potopiti!
Čím dál o něm rozjímám,
Všecken se zouplna točím.
Kam půjdu, Bože, jinám?
Do tvé velebnosti vskočím.

2.3

Milostí boží vskutku kníže Václav nejen se dobře naučil knihám, ale i ve víře byl dokonalý. Všem nuzným prokazoval dobrodiní, nahé odíval, lačné krmil, pocestné přijímal podle slov evangelia, vdovám nedával ukřivdit, všechny lidi chudé i bohaté miloval, přísluhoval služebníkům božím, kostely zlatem zdobil. Ježto věřil celým srdcem v Boha, konal za svého života všechny dobré skutky, jaké jen mohl.

- A) barokní poezie
- B) homérský epos
- C) renesanční satira
- D) středověká legenda

Řešení: 2.1 – B); 2.2 – A); 2.3 – D)

1.7 Žák analyzuje výstavbu výpovědi a textu

Úloha 1

Seřadte jednotlivé odstavce za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost.

- A) „A kde by hořelo? Kdo by byl zemřel?“ odpovídali tamti otázkami, ale na každém bylo patrné, jako by jedno neb druhé už musilo být skutkem.
- B) „Copak chce Vaněk v kapli?“ ptali se pak soused souseďa přes náves; každý popošel několik kroků jako k středu návsi a teď si odpovídali, že nikdo neví, protože oheň nikde není vidět a ve vsi nikdo nestonal.
- C) Kdo ve statcích stáli u okna a viděli kostelníka, nejprve jen k sobě pravili: „Kampak jde starý Vaněk?“ Potom zavolali na ženu, na čeládku aneb kdo byl na blízku: „Hleďte, hleďte Vaněk jde ke kapli. Snad někde nehoří, snad někdo nezemřel?“
- D) Potom kdo stáli u oken, vyběhli před vrata, na náves a dívali se za Vaňkem, zdali nejde do kaple. V tom klíč jeho zarachotil ve dveřích, dveře se otevřely a Vaněk zmizel v kapli.
- E) Ve tři hodiny odpoledne šel v Bišicích po návsi kostelník, měl v ruce klíč a šel směrem ke kapli.

(V. Hálek, Na vejminku)

Řešení: E); C); A); D); B)

Výchozí text k úloze 2

Největší průlom do televizní tvorby může nastat, až si diváci sami vynutí změnu v ději. Při systému výroby seriálu, který se natáčí v blocích po osmi dílech, je to klidně možné. Poprvé od dob kuchaře Svatopluka Kuřátka, kdy diváci rozsvícením v kuchyni hlasovali, kterou variantu příběhu chtějí, mají znovu možnost ovlivnit osudy postav. Zdá se, že sto čtyři díly budou na excesy podobné těm z Dallasu, kdy se náhle vrátí dávno mrtvý protagonista.

(z časopisu)

Úloha 2

Která z následujících možností nejlépe odstraňuje nedostatky ve výstavbě posledního souvětí výchozího textu?

- A) Excesy z Dallasu ožijí v podobě dávno mrtvého protagonisty seriálu ve sto čtyřech dílech o výstřelcích podobných těm návratům z Dallasu.
- B) Na dávno mrtvého protagonistu si zcela jistě vzpomeneme u tohoto seriálu o sto čtyřech dílech, který bude podobný jako Dallas na excesy s návraty.
- C) Pokud jde o výstřelky, bude sto čtyři dílů seriálu nejspíš připomínat Dallas, v němž se náhle vrátil dávno mrtvý protagonista.
- D) Sto čtyři díly budou asi nápadně podobné na výstřelky těm, kdy se náhle vrátí do seriálu dávno mrtvý protagonista z Dallasu.

1.8 Žák porovná texty, rozpozná v jednom textu využití jiného textu

Výchozí tabulka k úloze 1

	Frankfurt	Paříž	Řím	Madrid	Amsterdam	Brusel	Londýn	Praha
Láhev vody	1,12	0,61	0,52	0,73	0,93	-	0,96	0,57
Polotučné mléko	0,86	1,25	1,28	0,88	0,72	1,01	0,63	0,43
Čaj (100 sáčků)	5,15	4,72	4,32	3,70	3,43	4,00	2,21	3,98
Banány	1,92	1,25	1,51	1,53	1,50	1,37	1,13	0,84
Pivo (ležák)	1,18	1,02	1,19	0,85	0,88	0,97	1,96	0,65
Časopis (Elle)	3,63	2,85	3,27	3,94	5,92	2,40	4,66	3,08
Cigarety	3,20	3,90	3,20	2,50	3,25	3,80	6,33	1,30
CD – Top 10	14,49	20,04	19,95	19,48	19,49	20,65	18,37	21,70
Jeans (Levi's 501, modré)	74,99	87,50	73,50	72,00	69,95	49,95	70,00	68,50
DVD přehrávač	221,59	222,78	198,16	228,87	215,00	200,79	216,65	93,46
Lístek do kina	6,75	14,50	7,50	5,50	8,75	14,90	10,50	4,67
Taxi (1 km)	1,30	2,00	1,29	0,95	1,94	1,40	3,08	0,77
Dámský kadeřník	35,50	37,00	29,00	29,00	36,50	28,00	58,80	9,30

Ceny jsou uvedeny v eurech

(z denního tisku, říjen 2003)

Úloha 1

Který z následujících textů nejlépe vystihuje výchozí tabulku?

- A) České čtenářky časopisu Elle zaplatí v Česku za své oblíbené čtení méně než jejich kolegyně v Římě či Frankfurtu. Podobné je to i s lístky do kina, kde Praha mohutně dotahuje daleko vyšší vstupné z ostatních metropolí. Češi mají tradičně nejlevnější pivo, banány jsou ale levnější v Paříži i Amsterdamu. V ceně cigaret nemá Praha zatím konkurenci.
- B) Italové a Francouzi si pořídí vodu skoro stejně levně jako Češi. Jiné je to s čajem, kde jsou tradičně nejdražší Angličané. Londýnský šálek čaje je dražší než pivo v Praze. Kino mají nejlevnější v Madridu, DVD přehrávače a CD zahraničních interpretů se vyplatí kupovat spíše v Madridu a Frankfurtu. Ženy v Praze mají nejlevnější kadeřnické služby.
- C) Pro Římana je luxusem sklenice mléka. V západní Evropě mají daleko těžší život pivaři, ale vodu i čaj si mohou dopřát všichni bez problémů. Lidé v Praze mohou jít do kina skoro tak levně jako Madridané. Horší je to se značkovými džínami, ty si pořídí Španělé laciněji. Za levným kadeřníkem se vyplatí jet do Prahy, rozhodně ale ne taxíkem.
- D) Trvale rostoucí ceny lístků do kina v Praze se už přibližují nejlevnějším lístkům v Madridu. Pivo je v Česku tradičně nejlevnější, čaj však Čechy vyjde draž než Angličany, Španěly a Holanďany. I čtenářky časopisu Elle musejí v Česku sáhnout hlouběji do kapsy než v Bruselu či Paříži. Draž vyjde v Praze i CD zahraničního interpreta z hitparády.

1.9 Uvědomuje si interdisciplinární souvislosti a orientuje se v nich

Výchozí text k úloze 1

„Ale abych vám řekla, pane Mundstock,“ slyší u svého boku lkát, „můj pán dělá závěť tři týdny a přivodil si otravu nikotinem.“

„Hospodine, co vlastně bylo...“ uvědomí si, že na chvíli ztratil vědomí, a přece všechno, co bylo, viděl... „Bože, to bylo zvláštní...“

[...]

Musí se otočit.

Dvojí záda v kabátech s dvěma hlavami mizí na konci aleje rázným vojenským krokem.

Cítí, že něco překonal.

Smrt v podobě dvou gestapáků se k němu blížila, už lapala po jeho hvězdě a náhle – nic. Smrt se otočila, sama sobě něco řekla a šla dál. Jako by tu v té drtivé chvíli ani nešel, jako by tu šla sama stařena a říkala si o otravě. Jako by se tu bylo stalo to, co v Havelské. Kde byl potkán, ač tam nešel, takže tam to bylo právě naopak...

(Vzhledem k povaze úlohy není uveden zdroj výchozího textu.)

Úloha 1

Jakého náboženského vyznání je nejspíše pan Mundstock?

- A) evangelického
- B) katolického
- C) pravoslavného
- D) židovského**

Příklady zadání písemné práce

Zadání 1

Třídít? Netřídít?

Zpracování: otevřený dopis obecním zastupitelům, vyjadřující nespokojenost s postojem obce k řešení otázek životního prostředí.

Zadání 2

Klaun v nemocnici aneb Smích léčí

Výchozí text k zadání

Hlavním cílem zdravotních klaunů je pravidelně podporovat psychickou pohodu dětí hospitalizovaných v nemocnicích, a tím pomáhat k vylepšení jejich celkového zdravotního stavu.

(z internetu)

Zpracování: úvahový text

Zadání 3

Reklama všude, kam se podíváš

Výchozí text k zadání

Reklama je všude. Vystupuje z klasických médií a míří do restaurací, veřejné dopravy nebo k lékařům.

(z denního tisku)

Zpracování: libovolný text publicistického stylu

Zadání 4

Perspektivní povolání v regionu

Zpracování: přednáška pro žáky základní školy v době, kdy si podávají přihlášky na střední školy

Pracovní list
český jazyk a literatura
základní úroveň obtížnosti

Ivan Andrejevič Krylov, Bajky

Výňatek
Umělecký text

Experiment

V salaši kdesi došlo k pokusu:
Aby už vlci nerdousili ovce,
byl několikrát zvětšen počet psů.
Na horské louce jak by vlky vymet –
jediné ovci už teď neuškodí.
Rok co rok však se více štěňat rodí
a psi – jak známo – musí taky žrát.
Vždy na nějakou ovečku los pad,
až zůstali jen čtyři berani.
Pak tři.
Dva.
Jeden.
Už jsou sežráni.
Tak skončil se ten skvělý experiment.

(Překlad H. Vrbová)

Výňatek
Neumělecký text

Jednodušší legislativní normy pro chemický průmysl

13. září 07 V minulých 15 letech bylo v EU schváleno více než 1000 legislativních norem, týkajících se chemikálií. Tyto často na sebe nenavazující normy zatěžují chemické podniky. Byly iniciovány aktivity k přepracování, nebo kodifikaci skupin legislativních norem, v oblasti nové legislativy chemických látek (REACH), odpadů, atp. Za tímto účelem byla založena skupina na vysoké úrovni pro konkurenceschopnost chemického průmyslu. Kromě chemické legislativy se má skupina zabývat i dalšími výzvami stojícími před chemickým, průmyslem. Inovace, nové technologie, energie a mezinárodní obchod patří mezi ně. Svaz chemického průmyslu ČR podobnou aktivitu vítá, podporuje a vnímá ji jako jednu z iniciativ pro lepší porozumění významné role chemického průmyslu při zabezpečování udržitelného rozvoje společnosti a jako možnost dialogu všech zúčastněných stran.

(www.techtydenik.cz; staženo 14. 9. 2007)

Obecná struktura ústní zkoušky

1. charakteristika uměleckého textu (s využitím vědomostí získaných přečtením celého díla a s orientačním zasazením do literárněhistorického kontextu)
2. charakteristika neuměleckého textu